

28 februarie - Ziua Protecției Civile din România

În România, protecția civilă a luat ființă prin Decretul regal din 28 februarie 1933 sub denumirea de „apărare pasivă” având ca scop „limitarea efectele bombardamentelor aeriene asupra populației sau resurselor teritoriului, prin protecție directă sau micșorând eficacitatea atacurilor aeriene”.

Conceptul de protecție civilă a evoluat de la „apărare pasivă” la „apărare locală antiaeriană” în 1952, apoi „apărare civilă” în 1978 și „protecție civilă” în 1996. Schimbările produse în societatea românească în perioada 1996-2004 au dus și la schimbări în domeniul protecției civile prin elaborarea Legii nr. 481/2004 care este în concordanță cu principiile, scopurile și obiectivele prevăzute în Strategia Internațională pentru Prevenirea Catastrofelor, adoptată de Adunarea Generală ONU precum și cele stabilite de mecanismele Uniunii Europene în domeniu.

Protecția civilă este o componentă a sistemului securității naționale și reprezintă un ansamblu integrat de activități specifice, măsuri și sarcini organizatorice, tehnice, operative, cu caracter umanitar și informare publică, planificare, organizate și realizate potrivit legii, în scopul prevenirii și reducerii riscurilor de producere a dezastrelor, protejării populației, bunurilor și mediului împotriva efectelor negative ale situațiilor de urgență, conflicte armate și înlăturarea operativă a urmărilor acestora și asigurarea condițiilor necesare supraviețuirii persoanelor afectate.

Dintre atribuțiile protecției civile se pot enumera: identificarea riscurilor existente în diferite zone; informarea și pregătirea preventivă a populației cu privire la pericolele la care este expusă și regulile de comportare; organizarea intervenției în situații de urgență; alarmarea populației despre iminența pericolului; înlăturarea efectelor negative ale dezastrelor și asanarea teritoriului de muniții rămase neexplodate din timpul conflictelor armate.

Măsurile de protecție civilă se realizează din timp la diferite niveluri organizatorice, zone, localități de către toate organismele cu responsabilități stabilite de lege. Coordonarea realizării acestor măsuri se realizează de către Inspectoratul pentru Situații de Urgență prin Serviciul de Protecție Civilă.

În condițiile existenței riscului producerii unor dezastre, cutremure, inundații, alunecări de teren, accidente diverse, epidemii, etc, cetățeanul are dreptul la protecție care trebuie să-i fie asigurată de oameni competenți.

În afara învățămintelor în plan militar, primul război mondial a generat serioase motive de reflecție și în planul protecției populației civile în fața ororilor care l-au însoțit. Și în România, ca de altfel în întreaga Europă, lipsa unei pregătiri anterioare și a unor măsuri minime de protecție, au generat sute de mii de victime civile nevinovate care s-au adăugat celor de pe fronturile de luptă. Supusa la primele atacuri din aer, la bombardamentele artileriei, dar și la atacuri diversioniste cu agenți micorbieni care au dus la provocarea unor epidemii în masa așa cum a fost tifosul exantematic, holera, febra tifoidă, populația de la orașe și din mediul rural a avut de suferit din greu.

Pe timpul primei conflagrații mondiale s-a remarcat și prima acțiune de anvergură de evacuare, din fața dușmanului, a valorilor și bunurilor industriale importante, a organelor puterii și administrației, precum și a unei părți din populație. Toate acest învățăminte au fost sintetizate după război în lucrări teoretice de pregătire a militarilor și autorităților, dar și în apariția primelor reglementări pe linia apărării civile. Ca un prim pas în instituționalizarea sistemului de protecție a populației în caz de conflict armat, la 20 noiembrie 1924 se înființează „Școala Apărării Contra Gazelor” menită să pregătească în domeniu cadrele militare de la toate categoriile de arme.

Pe data de 1 ianuarie 1925 ia ființă în mod oficial Serviciul Apărării Contra Gazelor din armata română care în afara de amintita școală mai cuprindea un laborator de cercetări și un atelier de reparații. Preocupările în domeniu impun apariția, în anul 1926, a primului act normativ denumit „Instrucțiuni provizorii asupra protecției contra gazelor de luptă”. Tot în același an va apărea și revista „Antigaz” care va îndeplini un rol important în pregătirea cadrelor militare și educarea populației. Anul următor în revista „Antigaz” apare, sub semnătura col. Popescu E. George șeful serviciului apărării contra gazelor articolul „Protecția populației civile contra gazelor de luptă”, care va prefigura cadrul organizatoric și misiunile viitoarei apărări pasive.

Lucrările Comitetului Internațional al Crucii Roșii din anul 1928 pun pentru prima oară problema înființării unor structuri de protecție a populației împotriva atacurilor aerochimice, precum și pentru elaborarea unui act normativ în acest sens. Așa apare Decizia Ministerului de Război nr. 513 din 21 iunie 1928 de instituire a unei comisii mixte destinată „A studia și propune măsuri pentru soluționarea problemei protecției populației civile”. Din comisie, pe lângă reprezentanți civili ai unor ministere, făceau parte delegați ai armatei, jandarmeriei, șeful serviciului apărării contra gazelor, col. Popescu E. George, precum și șeful pompierilor militari, col. Gheorghe Pohrib. După un an de studii, comisia va prezenta guvernului „Instrucțiunile provizorii pentru organizarea protecției civile contra gazelor de luptă” care vor fi aprobate de către Consiliul de Miniștri pe data de 25 octombrie 1929. Acest act juridic este primul de acest fel care reglementează înființarea unei organizații pentru protecția populației civile în caz de război.

Înființarea, prin Legea 1911 din 31 martie 1932, a Inspectoratului General al Comandamentelor Teritoriale stabilește în sarcina acestui organism coordonarea lucrărilor și măsurilor pentru apărarea antiaeriană a teritoriului și populației împotriva gazelor de luptă. Cu un an înainte, datorită unor eforturi importante apăruse masca contra gazelor, model românesc, apreciată ca fiind una dintre cele mai performante din acea vreme.

Începutul reglementărilor de rang superior privind protecția populației și a bunurilor în caz de conflict armat este dat de Legea asupra organizării națiunii și teritoriului pentru timp de război” nr. 1245/24.04.1933 prin care se stipula încadrarea cetățenilor țării în diferite organizații paramilitare, inclusiv în cele de apărare pasivă pentru protecția populației și intervenție în vederea înlăturării efectelor atacurilor din aer. Strâns legat de această lege și anterior apariției ei, va intra în vigoare Regulamentul Apărării Pasive Contra Atacurilor Aeriene la 23 martie 1933, regulament aprobat prin Înaltul Decret Regal nr. 468 din 28 februarie același an. Prin acesta se stabilea că „Apărarea Pasivă este pregătită și pusă în aplicare pe întregul teritoriu de Ministerul de Interne prin Comisia Superioară de Apărare Pasivă”, întreaga problematică trecând de la Ministerul Apărării Naționale. Respectivul regulament stabilea atribuții ministerelor, localităților urbane și rurale, întreprinderilor și instituțiilor de tot felul. Se înființau comisii de apărare pasivă la nivelul județelor, preturilor, municipiilor, orașelor și comunelor rurale, precum și la nivelul întreprinderilor și instituțiilor. Totodată erau instituite măsuri preventive, măsuri de salvare și era stabilit un document unic de înființare a formațiunilor de intervenție de la nivelul localităților, instituțiilor și întreprinderilor, denumit Planul Apărării Pasive.

Înaltul Decret Regal nr. 468 este considerat actul de naștere al Protecției Civile din România, în fiecare an la 28 februarie sărbătorindu-se ZIUA PROTECȚIEI CIVILE.

Prin același regulament erau stabilite și măsuri de competența pompierilor militari, inclusiv de organizare și participare la exercițiile publice de alarmare și de pregătire a populației civile din localitățile unde existau subunități ale acestora. Legea 815 din 3 aprilie 1936 privind organizarea Corpului Pompierilor Militari stabilea că „Prevenirea și combaterea sinistrelor, precum și executarea măsurilor impuse pompierilor prin Regulamentul Apărării Pasive Contra Atacurilor Aeriene sunt încredințate pe tot cuprinsul țării Corpului Pompierilor Militari”. Organizarea și subordonarea dublă (Ministerului de Interne – administrativ; Ministerului Apărării Naționale – din punct de vedere al recrutării, disciplinei și poziției militarilor), a Corpului Pompierilor Militari, a permis acestuia să organizeze încă din timp de pace și subunități de apărare pasivă pentru: observare și semnalizare; determinarea și identificarea gazelor de luptă; dezinfectare; salvare a răniților și gazaților; îndepărtare a dărâmăturilor; ridicare a bombelor neexplodate etc. Toate aceste formațiuni vor fi echipate și înzestrate cu echipament și aparatură specifică, inclusiv cu autospeciale și utilaje (cele din București și din Ploiești). De menționat că în toată perioada interbelică și pe timpul celui de-al doilea război pompierii militari au păstrat în componerea lor unități și subunități de apărare pasivă, la nivelul Capitalei fiind organizat, în 1940, un Batalion de Pompieri de Apărare Pasivă cu patru companii (în afara celor șase, numai de pompieri, existente dinainte). O puternică organizare de pompieri și apărare pasivă a existat pe Valea Prahovei (un batalion care se va transforma în regiment după 3 august 1943).

În planul coordonării apărării pasive a teritoriului controversa iscată, pe fondul unor orgolii personale, de trecerea acesteia la Ministerul de Interne va fi rezolvată prin preluarea coordonării de către nou înființatul

Minister al Aerului și Marinei, în anul 1936. În realitate era vorba doar de Comitetul de Coordonare al Apărării Pasive alcătuit din reprezentanți ai ministerelor, precum și de un birou al apărării pasive, care vor funcționa în cadrul acestui minister, partea operativă, de intervenție și pregătirea populației rămânând în sarcina pompierilor militari, a organelor administrației publice locale, precum și în aceea a conducerii întreprinderilor și instituțiilor.

Cu organizarea menționată, formațiunile de apărare pasivă ale localităților și stabilimentelor economice, ale Crucii Roșii și subunitățile de pompieri – apărare pasivă, își vor face debutul la primele atacuri din aer de la Iași din 23 iunie 1941. Faptul că s-a tergiversat constituirea, încă din timp de pace, a unor formațiuni puternice de intervenție specializată, pe zone și regiuni cu mare concentrare economică, a avut consecințe grave, mai ales pe timpul devastatoarelor atacuri din aer din anii 1943 – 1944, începând cu atacul de la Ploiești de la 1 august 1943. De altfel, chiar comandantul Comandamentului Apărării Pasive, generalul Gh. Marinescu, arăta cu puțin timp înaintea atacului menționat că în afara pompierilor militari și, în mică măsură, a trupelor chimice, nu mai există arme care să furnizeze efective nou înființatului comandament. Acest tablou sumbru era „consecința lipsei de înțelegere, marginalizării acesteia (apărării pasive n.n.) de către autoritățile de stat civile și militare...”. Ca un rezultat al modului în care s-a acționat pe timpul masivelor atacuri din august 1943, când rafinăriile din Ploiești și Câmpina au fost atacate de 1760 de avioane anglo – americane, în Valea Prahovei se va înființa un regiment de pompieri – apărare pasivă, care va fi desființat în anul 1945, an în care se desființa și Comandamentul Apărării Pasive din cadrul Subsecretariatului de Stat al Aerului, înființându-se Direcția Apărării Pasive cu 11 ofițeri, 3 subofițeri și 10 civili. Ulterior, ca urmare a ordinelor Comisiei Aliate de Control, direcția va deveni serviciu cu 4 ofițeri, 3 subofițeri și 6 civili.

În anii următori, se fac eforturi de organizare și reconstituire a structurilor de apărare pasivă, iar la 15 septembrie 1948 prin ordinul 45.082 al Marelui Stat Major se reînființează Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului. Perioada de incertitudine și căutări a luat sfârșit prin Decretul 222 din 9 septembrie 1950 care prevedea măsurile de organizare și funcționare, pregătire și control privind apărarea pasivă a teritoriului țării. Noile reglementări juridice, de inspirație sovietică, dau apărării locale antiaeriene un cadru organizatoric aparent perfecționat, care în anii ce vor urma va fi modificat, până la dispariția respectivelor inadvertențe, în raport de realitățile românești. Concomitent vor fi înființate unități operative cu profil antichimic și pirotehnic la București, Brașov, Timișoara și Ploiești. Începând cu data de 15 ianuarie 1951 se înființează Centrul de Instrucție al Apărării Pasive a Teritoriului, prin Decizia ministrului afacerilor interne nr. 133 din 8 ianuarie 1951.

În anul 1952 au fost organizate, pe noua structură administrativ teritorială, state majore regionale ale apărării antiaeriene, cu servicii specializate la nivelul localităților și unităților economice. În anii următori, de la bugetul centralizat al statului, se vor aloca importante sume pentru înființarea infrastructurii protecției și apărării populației, mai ales pentru un eventual conflict armat. Spre exemplu în anul 1958 existau 2921 puncte de prim ajutor medical, 408 stații de degazare, 413 depozite de materiale pentru degazare, 122 laboratoare sanitare, 6 baze de triere răniți și evacuați, un spital de evacuare răniți în jurul Capitalei, 25 stații de transfuzii pentru răniți în caz de bombardamente etc. Modernizarea concepției apărării civile a populației, bunurilor și teritoriului în caz de conflict armat, dar și la dezastre, a fost impusă, în primul rând de ruptura provocată de evenimentele din Cehoslovacia din 1968, de catastrofele naturale care au lovit țara: inundații, cutremurul din 1977, dar și de unele catastrofe industriale cum au fost marile incendii de pe platformele petrochimice și metalurgice.

Legea nr. 2/1978, va consfinți aplicarea, în țara noastră a unei noi concepții privind apărarea civilă, în această perioadă conturându-se doctrina pregătirii populației și a factorilor de decizie spre a răspunde unor situații determinate de producerea dezastrelor, precum și privind protecția populației în caz de conflict armat.

Prin expresia PROTECȚIA CIVILĂ se înțelege îndeplinirea tuturor sarcinilor umanitare destinate să protejeze populația civilă împotriva pericolelor, ostilităților sau a catastrofelor și s-o ajute să depășească efectele lor imediate, asigurând condițiile necesare supraviețuirii acesteia (art. 61 din cuprinsul Convențiilor de la Geneva din 2 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate).